

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

– збут продукції. Для підвищення конкурентоспроможності підприємства необхідно здійснювати ефективний збут продукції, завойовувати нові ринки, стимулювати здійснення продажу, вживати маркетингові заходи [3].

Зовнішні чинники конкурентоспроможності є або умовами, до яких повинно пристосовуватися підприємство, або лише частково підконтрольні йому. Умовами, до яких змушено пристосовуватися підприємство, на нашу думку, є:

- рівень конкурентоспроможності економіки;
- рівень конкурентоспроможності галузі;
- чинники зовнішнього макросередовища.

До зовнішніх чинників конкурентоспроможності О.Г. Нефедова зараховує:

- 1) економічні – податкова політика держави, інфляційні процеси;
- 2) соціальні – рівень кваліфікованості робочої сили, її чисельність;
- 3) політичні – міжнародні конфлікти;
- 4) природні фактори – вичерпність запасів окремих видів ресурсів;
- 5) техногенні чинники – глобальне потепління тощо – це група глобальних зовнішніх чинників;
- 6) зовнішні чинники мезорівня – підприємства-конкуренти, підприємства-контрагенти, споживачі та кредитно-фінансові установи [4].

Н. Грицишин дає дещо інший перелік:

- 1) діяльність державних владних структур, що включає фінансову та грошово-кредитну політику, законодавчі акти;
- 2) господарську кон'юнктуру, що об'єднує ринок сировинних та матеріальних ресурсів, ринок трудових ресурсів, ринок засобів виробництва, ринок фінансових ресурсів;
- 3) розвиток нових технологій, нових матеріалів та джерел енергії;
- 4) параметри попиту, які об'єднують збільшення попиту на товари, які виробляють на підприємстві, дають змогу отримувати високий прибуток, а також зберігати конкурентоспроможність на ринку [3].

На інші зовнішні чинники конкурентоспроможності, такі як споживачі, постачальники, політика і поведінка конкурентів, ставлення до продукції та підприємства громадськості тощо, підприємство здатне впливати.

Висновки. На основі вищезазначеного можна зробити висновок, що конкурентоспроможність компанії – це її реальна потенційна здатність проєктувати, виробляти та збувати за існуючих умов товари, які за ціновими і неціновими характеристиками є привабливішими для споживачів, ніж товари їх конкурентів. На конкурентоспроможність продукції і підприємства впливає низка чинників. Залежно від галузі функціонування підприємства, ступеня його самостійності, вибору пріоритетних напрямів у дослідженні конкурентоспроможності підприємства доцільно обирати ту чи іншу систему чинників конкурентоспроможності підприємств.

СПИСОК ИСТОЧНИКОВ:

1. Адамик В. Оцінка конкурентоспроможності підприємства / В. Адамик, Г. Вербицька // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2008. – №1. – С.69–78.
2. Азов Г.Л. Конкурентные преимущества фирмы: [Учеб.] / Г.Л. Азов, А.П. Челенков. - М.: ОАО «Типография «НОВОСТИ». - 2000. - 256 с.
3. Грицишин Н. Оцінка конкурентоспроможності підприємства / Н. Грицишин // Вісник Львівського університету. Серія економічна. Вип. 33. – 2004. – С.431–436.
4. Нефедова О.Г. Конкурентоспроможність в умовах зовнішніх змін / О.Г. Нефедова // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2007. – №5.Т.2. – С.212–215.
5. Осовська, Г. В. Менеджмент організацій: [Підруч.] / Г. В. Осовська, О. А. Осовський. – К.: Кондор. – 2009. – 680 с.
6. Пахомов Ю. М. Національні економіки в глобальному конкурентному середовищі [Учеб.] / Ю.М. Пахомов, Д. Г. Лук'яненко, Б. В. Губський.–К.: Україна, 1997.– 237 с.
7. Портер М. Международная конкуренция: [Учеб.] / Пер. с англ. В.Д. Щетинина.- М.: Международные отношения. - 1993. – 49 с.
8. Фатхутдинов Р.А. Стратегический менеджмент. 7-е изд., испр. и доп.: [Учеб.] - М.: Дело.- 2005. — 448 с.

РЕЗЮМЕ

Стаття присвячена вивченню проблем конкурентоспроможності підприємства. Було визначено сутність конкурентоспроможності, виділено основні види чинників, які впливають на конкурентоспроможність підприємства та проаналізовано їх вплив на конкурентоспроможність як підприємства, так і його продукції.

Ключові слова: конкурентоспроможність, конкурентоспроможність підприємства, внутрішні та зовнішні чинники конкурентоспроможності.

РЕЗЮМЕ

Статья посвящена изучению проблем конкурентоспособности предприятия. Была определена сущность конкурентоспособности, выделены основные виды факторов, влияющих на конкурентоспособность предприятия и проанализировано их влияние на конкурентоспособность как предприятия, так и его продукции.

Ключевые слова: конкурентоспособность, конкурентоспособность предприятия, внутренние и внешние факторы конкурентоспособности.

SUMMARY

This article is devoted to studying the problems of enterprise competitiveness. It was the essence of competitiveness, highlighted the main types of factors that affect the competitiveness of enterprises and their influence on the competitiveness of both businesses and its products.

Key words: competitiveness, the company's competitiveness, internal and external factors of competitiveness.

ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ОВОЩЕВОДСТВА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Король А.Г., ассистент кафедры экономики и организации производства в АПК, УО «Полесский государственный университет», г. Пинск, Республика Беларусь¹

Социальная значимость овощеводства в конкретных условиях Беларуси определяется уникальной особенностью многих овощей (репа, брюква, свекла, морковь, тыква и др.) выводить из организма радионуклиды и тяжелые металлы. После аварии на Чернобыльской АС и неблагоприятной экологической ситуации повышенному потреблению овощной продукции отводится важнейшая оздоровительная функция. А это требует повышенного производства овощей, расширения их ассортимента, высокой экологичности технологий.

Роль овощеводства выражается и в том, что она является поставщиком относительно дешевых продуктов питания (уровень розничных цен на овощи наиболее адекватен покупательным возможностям массового потребления).

Необходимо ответить, что динамика и темпы производства овощей, уровень обеспеченности населения овощной продукцией, а

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

перерабатывающей промышленности сырьем, определяется развитием и размещением овощеводства в стране. Успешное развитие овощеводства зависит от обеспеченности рабочей силой, транспортными путями для перевозки продукции, находящимися вблизи рынков сбыта.

При выращивании овощей также следует учитывать особенности, присущие только данной отрасли сельского хозяйства.

Существует большое количество как самих овощных культур, так и их сортов. Эти сорта различаются урожайностью, качественными характеристиками и ценой реализации. Несмотря на то, что внедрение большинства сортов рассчитано не только на повышение урожайности, но и приспособляемости к условиям конкретного региона, некоторые виды овощных культур не могут выращиваться в определенных экономических районах.

Другой особенностью выращивания овощей является то, что независимо от региона, практикуется две схемы их производства - в открытом и защищенном грунте (производство овощей в теплицах). Они очень различаются технологически и требуют разного уровня и характера капитальных вложений и текущих затрат. С другой стороны организация тепличного хозяйства предполагает реализацию в зимне-весенний период, то есть тогда, когда спрос на неё существенно выше, а значит и уровень цен может быть установлен на более высоком уровне.

В мировом сельском хозяйстве возделывается около 600 видов овощей. В Беларуси выращивают лишь около 10% видов, что объясняется климатическими особенностями и сложившимися традициями.

Общий баланс производства овощей в Республике Беларусь формируется из трех источников поступления: население (81%), сельскохозяйственные организации (12,9%) и фермерские хозяйства (6,1%), что видно из таблицы 1.

Таблица 1 – Структура производства овощей по категориям хозяйств Республики Беларусь

Категория хозяйства	2006 г.		2007 г.		2008 г.		2009 г.		2010 г.	
	тыс. тонн	%	тыс. тонн	%	тыс. тонн	%	тыс. тонн	%	тыс. тонн	%
Сельскохозяйственные организации	321	14,8	299	13,9	383	16,7	333	14,4	301	12,9
Хозяйства населения	1767	81,3	1776	82,5	1782	77,6	1847	80,0	1892	81,0
Крестьянские (фермерские) хозяйства	86	3,9	79	3,7	132	5,7	129	5,6	142	6,1
Хозяйства всех категорий	2174	100	2153	100	2296	100	2308	100	2334	100

Из таблицы 1 можно сделать вывод, что основной прирост объемов производства овощей за период с 2006 по 2010 год получен за счет хозяйств населения и фермерских хозяйств. В сельскохозяйственных организациях производство за указанный период снизилось на 20 тыс. тонн или на 2 % в общей структуре валового сбора овощей. Тенденция снижения роли сельскохозяйственных организаций в обеспечении овощами населения наблюдается ещё с начала 90-х годов.

Следует обратить внимание на уменьшение общей посевной площади овощей, которая снизилась с 95,1 тыс. га в 2006 году до 85,6 тыс. га в 2010 году. Однако увеличились площади под овощи в фермерских хозяйствах на 1,5 тыс. га или на 2,6% в общей структуре посевов овощных культур. При этом в рассматриваемом периоде заметно сократились площади посевов в сельскохозяйственных организациях и хозяйствах населения на 4,6 и 6,4 тыс. га соответственно.

Таблица 2 – Структура посевных площадей овощей по категориям хозяйств Республики Беларусь

Категория хозяйства	2006 г.		2007 г.		2008 г.		2009 г.		2010 г.	
	тыс. га	%	тыс. га	%	тыс. га	%	тыс. га	%	тыс. га	%
Сельскохозяйственные организации	20,2	21,2	16,8	18,7	16,6	18,7	14,7	17,1	15,6	18,2
Хозяйства населения	69,8	73,4	68,4	76,2	66,3	74,8	65,8	76,5	63,4	74,1
Крестьянские (фермерские) хозяйства	5,1	5,4	4,6	5,1	5,7	6,4	5,5	6,4	6,6	7,7
Хозяйства всех категорий	95,1	100	89,8	100	88,6	100	86,0	100	85,6	100

Проанализировав таблицу 2 можно сделать вывод, что особенностью современного овощеводства стало сокращение объемов производства со стороны крупных хозяйств и расширение посевов овощных культур на приусадебных, дачных участках и в крестьянских (фермерских) хозяйствах при одновременном и существенном сокращении его в сельскохозяйственных организациях. Если в 2006 г. на их долю приходилось только 78,8% посевных площадей овощных культур и 85,2% валового их сбора, то в 2010 г. эти показатели увеличились до 81,8% и 87,1% соответственно.

Далее рассмотрим динамику производства овощей в Республике Беларусь в сравнении со странами СНГ в таблице 3.

Таблица 3 – Производство овощей по странам СНГ, млн. тонн

Страна	2006 г.	2007 г.	2008 г.	2009 г.	2010 г.
Азербайджан	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Армения	0,8	0,8	0,8	0,8	0,7
Беларусь	2,2	2,2	2,2	2,2	2,3
Казахстан	2,1	2,2	2,3	2,5	2,6
Кыргызстан	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Молдова	0,5	0,2	0,4	0,3	0,3
Россия	11,4	11,5	13	13,4	12,1
Таджикистан	0,8	0,8	0,7	0,8	1,1
Украина	8,1	6,8	8	8,3	8,1

Динамика производства овощей по странам СНГ показывает, что Беларусь находится на третьем месте по производству овощей, уступая лишь России и Казахстану. Республика Беларусь с 2003 года превзошла уровень продовольственной безопасности по производству овощей. В соответствии с расчетными параметрами продовольственной безопасности производство овощей в Беларуси должно составлять не менее 1,6 млн. тонн в год. С 2003 года этот показатель превысил 2 млн. тонн, а в 2010 году - по всем категориям составил 2,3 млн. тонн.

Основной объем производства овощей открытого грунта в сельхозорганизациях (92,2%) формируют четыре вида овощей: морковь

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

(26,9%), капуста (24,8%), свекла (22,8%), лук репчатый (17,79%). В отдельных регионах республики появляются первые попытки разнообразить ассортиментный ряд овощей. Однако повсеместного внедрения нетрадиционных видов овощных культур пока не произошло.

Проблема производства только традиционного ассортимента овощей затрагивает как производителей, так и потребителей. Население Беларуси со своими глубоко укоренившимися традициями не воспринимает появление на потребительском рынке новых для них овощных культур. Во многом сдерживающим фактором развития овощеводства республики явилось не всегда правильное государственное регулирование оптово-розничных цен на овощи.

Для улучшения круглогодичного снабжения населения высококачественной овощной продукцией и обеспечения перерабатывающих предприятий сырьем в широком ассортименте требуется увеличить производство этой продукции в общественном секторе и создать базу для ее хранения. Следует расширить ассортимент возделываемых культур, особенно высокоценных видов капусты, корнеплодов, овощного гороха, огурца корншонного типа, спаржевой фасоли, сахарной кукурузы и других малораспространенных овощных культур.

Импорт по овощным культурам в 2010 году составил более 70 тыс. тонн, хотя в Республике Беларусь имеются все условия, чтобы выращивать импортируемые овощи самостоятельно. Оправданным, а точнее, вынужденным можно считать импорт томатов, частично сверххранной капусты, перца стручкового сладкого, корншонного и засолочного огурца, чеснока и некоторых других видов овощей, которые не могут произрастать на территории республики по причине несоответствия ее климатических условий; далее рассмотрим таблицу 4.

Таблица 4 – Состояние импорта и экспорта основных овощных культур в 2008-2010 гг., тонн

Виды культур	Импорт			Экспорт		
	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2008 г.	2009 г.	2010 г.
Всего	64775	55737	72626	23562	40263	62347
В том числе:						
Томат	29003	27812	34791	9637	11352	13284
Лук репчатый	8021	2904	761	843	3046	3717
Капуста	16700	17764	5362	2098	1377	3558
Морковь	2700	4531	129	1525	6114	18122
Корнеплоды	1300	1081	197	1299	7432	4395
Огурцы	19993	1645	17999	8160	10344	11914

Импорт овощных культур в 2009 году на 16,5% превысил экспорт, в том числе: по томатам - в 2,6 раза, капусте и огурцам - в 1,5 раза. Экспорт перекрыл импорт моркови в 140 раз, по корнеплодам в 25 раз, луку – в 4,9 раза.

Анализируя экономическую эффективность производства овощей открытого грунта в сельскохозяйственных организациях республики, следует отметить снижение его рентабельности. Если в 1990 году рентабельность производства овощей составляла 52,6%, то в 2009 году она снизилась до 15,8%, а в 2010 году выросла до 23,9%. Как в открытом, так и в защищенном грунте, наметилось резкое снижение рентабельности. Стоит подчеркнуть, что в целом по АПК уровень рентабельности по конечному финансовому результату деятельности сельскохозяйственных организаций в области растениеводства снизился с 42,6% в 1990 году, до 4,6% в 2009 году и до -1,9% в 2010 году.

Данные тенденции изменения рентабельности рассмотрены в таблице 5.

Таблица 5 – Уровень рентабельности продукции овощеводства и растениеводства в целом, %

Показатель	1990 г.	2000 г.	2006 г.	2007 г.	2008 г.	2009 г.	2010 г.
Открытый грунт	52,6	24,1	25,7	19,4	24,1	15,8	23,9
Защищенный грунт	-	11,4	15,4	20,2	21,8	11,6	16,3
По продукции растениеводства в целом	42,6	47,3	-4,2	4,1	20,6	4,6	-1,9

Это свидетельствует об общих процессах, отрицательно повлиявших на экономику белорусского сельскохозяйственного производства. Вместе с тем благодаря целевой государственной поддержке удалось не только сохранить овощеводство как отрасль, но и обеспечить необходимый уровень продовольственной безопасности по овощной продукции в пределах 1,5-1,7 млн. тонн в год.

Надо отметить, что за последние два года при поддержке государства проведена значительная работа по строительству и реконструкции овощехранилищ. Так, за период 2005-2010 гг. введено в эксплуатацию новых и реконструированных 58 объектов хранения овощей с регулируемым микроклиматом, общей емкостью 112 тыс. тонн.

Таким образом, можно сделать вывод, что овощеводство может эффективно работать, если в республике будут созданы интегрирующие рыночные структуры в виде торгово-логистических центров для хранения, переработки и подготовки к реализации овощной продукции. Промежуточным тактическим звеном могут стать овощные центры здорового питания в крупных областных городах.

Овощеводство при всей специфичности имеет целый ряд преимуществ по сравнению с другими отраслями агропромышленного комплекса, главными из которых являются рентабельность, растущий спрос на овощи у населения, сырьевой источник для промышленной переработки, обеспечение занятости населения в сельской местности.

Высокая экономическая и социальная значимость производства овощной продукции обусловила ускоренное развитие овощеводства во всем мире. Превращение овощеводства в одну из основных или главную отрасль сельского хозяйства, базирующуюся на развитой материально-технической базе, активном использовании достижений науки и техники, которая является предметом особой заботы государства, - это характерная черта каждой экономически развитой страны с высоким уровнем жизни.

СПИСОК ИСТОЧНИКОВ

1. Лещиловский, П.В. Экономика предприятий и отраслей АПК: учебник/ П.В. Лещиловский, В.С. Тонкович, А.В. Мозоль; под общ. ред. П.В. Лещиловского. - 2-ое издание, переработанное и дополненное. – Минск: БГЭУ, 2007. - С. 350-364.
2. Состояние и пути повышения эффективности функционирования рынка овощей, картофеля и лекарственных растений в РБ / А.П. Шпак [и др.]; под общ. ред. А.П. Шпак. – Минск: Институт системных исследований в АПК НАН Беларуси, 2009. – 67 с.
3. Сельское хозяйство Республики Беларусь 2011. Статистический сборник / Министерство статистики и анализа Республики Беларусь – Мн., 2011. – 512 с.
4. Овощеводство Беларуси / В.А. Попков; рец. В.Ф. Пивоваров [и др.]. – Минск: Наша идея, 2011. – 1087 с.

РЕЗЮМЕ

У статті розглянуті основні тенденції розвитку галузі овочівництва Республіки Білорусь. Проведено аналіз ефективності виробництва овочевої продукції, визначені основні позитивні та негативні сторони у функціонуванні галузі.

Ключові слова: овочі, виробництво, економічна ефективність, експорт, імпорт.

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

РЕЗЮМЕ

В статье рассмотрены основные тенденции развития отрасли овощеводства Республики Беларусь. Проведен анализ эффективности производства овощной продукции, определены основные положительные и отрицательные стороны в функционировании отрасли.

Ключевые слова: овощи, производство, экономическая эффективность, экспорт, импорт.

SUMMARY

The article describes the main trends in the vegetable industry of the Republic of Belarus. The analysis of the efficiency of vegetable production, the basic strengths and weaknesses in the functioning of the industry.

Keywords: vegetables, production, the effectiveness of economic, export, import.

ДОБРОБУТ НАЦІЙ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Костенко Н.В., к.е.н., доцент кафедри зовнішньоекономічної діяльності підприємств Донецького національного технічного університету¹

Постановка проблеми дослідження. В усі часи теоретична думка стоїть на захисті інтересів націй з позицій збільшення їх добробуту, фактично тим самим захищаючи інтереси держави та бізнесу, але зовсім не кінцевого споживача. Тому питання вивчення впливу торговельної політики на добробут країни є актуальним, з точки зору визначення реального виграшу. А оскільки характер виграшу носить дихотомний характер: для споживачів та країни, або регіонального угруповання, тому й потребує більш досконалого вивчення у наших подальших дослідженнях.

Аналіз останніх досліджень. Вивченню впливу процесів міжнародної інтеграції на добробут націй присвячені дослідження фахівців Світового банку, які проводяться під керівництвом Д.Тарра, а саме Д. Наваретті, П. Еліфані[2], а також Х.Мукунокі[3], Ю.Кузнецова, О.Куряєва[4], Е. Райнерта[5] та інші. У наукових роботах містяться теоретичне обґрунтування взаємовідносин країн в процесі міжнародної інтеграції й визначення характеру впливів на добробут країн-учасниць.

Метою даної статті є визначення характеру впливу інтеграційних процесів на добробут націй.

Задля реалізації поставленої мети у статті вирішені наступні завдання:

- охарактеризовано негативний вплив автаркії країни в умовах глобалізації;
- описано характер ранжування добробуту в залежності від участі країни в інтеграційних процесах;
- охарактеризовано і графічно відображено процес взаємного впливу економічних суб'єктів на національні інтереси та стан добробуту;

- проведено розрахунки щодо впливу на добробут змін індексу умов торгівлі.

Виклад основного матеріалу. Суспільство як відкрита соціально-економічна система, яка розвивається під впливом різних чинників, у своєму еволюційному поступі підпорядковується певним законам, які притаманні окремим етапам формування. Методологія системності виходить із трифазного розвитку кожної функціонуючої системи: генезису, зрілості та занепаду [1, с. 106]. Фаза генезису спрямовує людство на формування поступової цілісності суспільства, шляхом надбання ознак державності. Але владні амбіції лідерів держав, спрямовують їх дії на розширення владних повноважень шляхом експансії географічно близько розташованих земель, нехтуючи бажанням власних народів. В сучасному світі кордони держав були чітко означені в Європі Версальською угодою 1919 року та колоніального перерозподілу між метрополіями у 50-60-х роках в Азії та Африці, по суті створивши нову «мозаїку» світу. Ці домовленості й досі визивають чимало міжетнічних конфліктів на теренах цих континентів. Й тому наступним закономірним етапом розвитку людського універсуму стає спільним інтересу до формування регіональних інтеграційних об'єднань, які надають можливість розширити межі внутрішніх ринків, посиленнями зусиллями опановувати методи виходу на нові ринки.

Зрілість це стан структурної цілісності, тому ситуація щодо регіональних інтеграційних блоків тільки-но розпочинає свою структурізацію, фактично пройшовши фазу генезису. Структурізація ґрунтується на пошуку оптимального формату взаємодії країн, визначенні ефективності використання інструментів співпраці. У цьому стані регіональна інтеграція пройде шлях до пошуку нових форматів взаємодії, більш стійких, що забезпечить їм більш тривалий час існування, продовжуючи у цьому форматі подальший цивілізаційний розвиток, на основі використання існуючого досвіду. А гомогенний стан у сфері соціально-економічних систем, який характеризується абсолютною однорідністю компонентів, фактично переводить цю систему у стан поступового занепаду. Тому на рівні підсвідомого увесь світ відмовився від ідеї прямування до однорідного та монополярного світу шукаючи шляхи розвитку у концепції багатополлярного світу.

Одночасно сучасний світ змінює погляди до традиційного суспільного інституту – держави. Процеси глобалізації які характеризуються посиленням економічної концентрації та конвергенції унеможливили розвиток держави як відокремленої та ізольованої підсистеми. А ізольована країна, наприклад Північна Корея, до якою неможливо використання інструментів зовнішнього впливу несе загрозу не тільки країнам регіону, а й світу в цілому. Політична самоізоляція Північної країни призвела до встановлення авторитарного режиму де превалюють інтереси військової потужності на шкоду соціальним стандартам.

Автаркія веде до такого положення справ, при якому природні ресурси країни не використовуються у тій мірі, в якій би вони використовувалися у випадку існування вільної торгівлі, для їх розробки не вистачало би капіталу, накопичення якого відбувається достатньо повільно. Відповідно відсоткові ставки знаходяться на високому рівні. Продуктивність праці низька й відповідно заробітна платня та рівень життя також низькі [4, с. 31].

Автаркія країни негативно відбивається на якості життя та добробуті населення. Таке положення принципово стало неможливим в умовах глобалізації. Країна задля отримання конкурентних переваг взаємодіє з іншими країнами світу шляхом налагодження торговельних відносин, розбудови промисловості або створення нових галузей, обміну інвестиціями, налагодження інфраструктури, визначаючи власне місце у системі міжнародного поділу праці. Бажання країни посилити конкурентні переваги все частіше виливається у спроби створити із географічно близькими, або близькими за розвитком країнами створити певне конкурентноздатне середовище через укладання регіональних торговельних угод та утворення наднаціональних інститутів.

Визначаючи роль держави як соціально-економічної системи у гео економічному просторі, визначимо що кожна країна, як актор у глобальному середовищі прагне висловити та показати свою позицію в формуванні інтеграційної концепції.

У сучасній інтерпретації Е.Райнерта наукової праці «Національна система політичної економії» німецького економіста Ф. Ліста, яка вийшла в світ у 1848 році, розмірковуючи про вибір часу для введення тарифів та вільної торгівлі запропонована така послідовність:

1. Усім країнам необхідний період вільної торгівлі, щоб змінити схему споживання, створити попит на промислові товари.
2. Протягом наступного періоду малі країни захищають та будують власну промисловість (тобто створюють види діяльності, для яких характерна зростаюча віддача, включаючи продвинуті послуги), а також утворюють синергію.
3. Починається економічна інтеграція усе більших географічних областей.
4. Усім країнам вигідно відкритися для глобальної вільної торгівлі[5, с. 192].

Зі своєї сторони зауважимо, що задля економічної доцільності впровадження вільної торгівлі в глобальному масштабі необхідно дотримуватися історичної послідовності. Саме третій етап фактично було проігноровано Бреттон-Вудськими інститутами у повоснні часи. Й сьогодні визнають що помилку, яка була у 90-х роках минулого століття ускладнена встановленням для країн різних за економічним